

The effect of self-control and financial knowledge on financial satisfaction of investors of Tehran Stock Exchange with the mediating role of financial Behavior

Fateme Rahimpour Khaneghah *, Alireza Fazlzadeh **, Sajad Naghdi ***, Vahid Ahmadian ***

Research Paper

Abstract

The main purpose of this study is to investigate the effect of self-control and financial knowledge on financial satisfaction mediated by financial behavior among investors in the Tehran Stock Exchange. This research is one of the types of quantitative and applied studies. In this study, sampling was done by Convenience method with Cochran's formula from the target population. Also, the data were collected through a questionnaire with Likert scale and from the opinions of investors of Tehran Stock Exchange. The face and content validity of the questionnaires were confirmed by experts and its reliability was confirmed by Cronbach's alpha coefficient. Finally, the collected data and the analysis of the relationships between the variables were analyzed by structural equation modeling and SPSS and SmartPLS software. Software output shows that self-control and financial knowledge directly affect the financial behavior of investors. Also, financial behavior has a positive effect on financial satisfaction. The important result of this study was that the role of financial behavioral mediator between independent and dependent variables was significant. The results of this study show that the existence of a desirable level of self-control and financial knowledge among investors can strengthen their rational financial behavior and ultimately, provide financial satisfaction to investors.

Keywords: Self-Control; Financial Knowledge; Financial Behavior; Financial Satisfaction; Investors of Tehran Stock Exchange.

Received: 2021.September.13, Accepted: 2022.March.22.

* Master of MBA, University of Tabriz, East Azerbaijan Province, Iran (Corresponding Author).

E-Mail: fateme.ra2016@gmail.com

** Associate Prof, Department of Accounting, University of Tabriz, East Azerbaijan Province, Iran.

*** Assistant Prof, Department of Accounting, University of Tabriz, East Azerbaijan Province, Iran.

تأثیر خودکنترلی و دانش مالی بر رضایت مالی سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران با نقش میانجی رفتار مالی

فاطمه رحیم پور خانقاه*، علیرضا فضل‌زاده**، سجاد نقدی***،

وحید احمدیان***

چکیده

مقاله پژوهشی

هدف اصلی مطالعه حاضر بررسی تأثیر خودکنترلی و دانش مالی بر رضایت مالی با میانجی‌گری رفتار مالی در میان سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران است. از لحاظ نوع روش تحقیق پژوهش حاضر پیمایشی و از لحاظ هدف بنیادی محسوب می‌شود. در این مطالعه، نمونه‌گیری به روش در دسترس و با فرمول کوکران از جامعه مورد نظر به عمل آمده است. همچنین، داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های استاندارد با طیف لیکرت و از نظرات سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران گردآوری شده است. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط متخصصان و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ مورد تایید قرار گرفت. درنهایت، داده‌های جمع‌آوری شده و تحلیل روابط بین متغیرها با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و از طریق نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۳ و Smart PLS نسخه ۳ بررسی شده است. یافته‌های حاصل از نتایج پژوهش نشان می‌دهد که خودکنترلی و دانش مالی به صورت مثبت بر رضایت مالی تأثیر دارد، در نتیجه نقش متغیر میانجی رفتار مالی تایید می‌شود. پیامد اصلی مطالعه حاضر این است که وجود سطح مطلوبی از خودکنترلی و دانش مالی در بین سرمایه‌گذاران می‌تواند رفتار مالی منطقی آن‌ها را تقویت کرده و درنهایت رضایت مالی سرمایه‌گذاران را فراهم کند.

کلیدواژه‌ها: خودکنترلی؛ دانش مالی؛ رفتار مالی؛ رضایت مالی؛ سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۶/۲۲، تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۰۱/۲.

* کارشناسی ارشد مدیریت کسب و کار، دانشگاه تبریز، آذربایجان شرقی، ایران (نویسنده مسئول)،

E-Mail: fatteme.ra2016@gmail.com

** دانشیار، گروه حسابداری، دانشگاه تبریز، آذربایجان شرقی، ایران.

*** استادیار، گروه حسابداری، دانشگاه تبریز، آذربایجان شرقی، ایران.

۱. مقدمه

در سال‌های اخیر، عواملی مانند افزایش پیچیدگی و تنوع محصولات و خدمات مالی، تغییر عوامل جمعیت‌شناختی و اقتصادی و به تبع آن استقبال سرمایه‌گذاران از بازارهای مالی و پیچیدگی تصمیمات در این بازارها، موجب توجه فزاینده سیاست‌گذاران و محققان به موضوع سواد مالی شده است. روانشناختی اجتماعی معتقدند رفاه مالی و اقتصادی و به طور کلی پول، معنادارترین هدف احساسی در زندگی معاصر بشر محسوب می‌شود. شکست در مدیریت امور مالی شخصی و کاهش رفاه اقتصادی و مالی، پیامدهای بلندمدت شخصی و حتی اجتماعی را به دنبال خواهد داشت. از این رو، سطح دانش مالی و رفتارهای مالی شخصی، در سال‌های اخیر مورد توجه سیاست‌گذاران و پژوهشگران قرار گرفته است. در این میان، نتایج پژوهش‌های قبلی حاکی از آن است که آموزش مهارت‌های مالی، از طریق بالا بردن سطح دانش مالی و تقویت رفتارهای مالی مطلوب افراد، می‌تواند موجب افزایش توانایی مالی، بهبود رفاه اقتصادی و مالی و افزایش سطح رضایت آن‌ها بشود. لذا، موضوع دانش مالی افراد جامعه، عوامل مؤثر بر آن و همچنین نقش آن در ایجاد رضایت مالی افراد، به موضوعی مهم برای سیاست‌گذاران بازارهای مالی تبدیل شده است که می‌تواند در نهایت، رضایت مالی افراد و رفاه اقتصادی و اجتماعی در سطح جامعه را به همراه داشته باشد.

مطالعات پژوهشگران حاکی از آن است که دانش مالی و خودکنترلی می‌تواند اثرات مثبتی بر رفتار و رفاه مالی شخص داشته باشد [۴۵]. از سوی دیگر، پشتوانه ذهنی احساس رفاه مالی، به نوعی، به ادراک فرد در خصوص وضعیت مالی وی اشاره دارد [۳۵]. همچنین یکی دیگر از معیارهای ذهنی رفاه مالی، رضایت مالی است که در پژوهش‌های قبلی، در قالب پرسشنامه‌های متعدد و در مقیاس نوع لیکرت سنجش شده است. پژوهش‌های اخیر، رضایت مالی را به عنوان یک مؤلفه ذهنی در نظر می‌گیرند که می‌تواند از موضوعات شخصیتی، روانشناسی و رفتاری افراد تأثیر پذیرد. از طرفی، پژوهش‌های زیادی در خصوص مؤلفه‌های شخصی مؤثر بر رضایت مالی و به خصوص با ترکیب کامل این متغیرها صورت نگرفته است. بررسی‌ها حاکی از آن است که مؤلفه‌هایی مانند خودکنترلی و دانش مالی فرد می‌تواند بر رضایت مالی وی تأثیرگذار باشد و رفتار مالی نیز می‌تواند این روابط را میانجی‌گری کند. لذا به دلیل اهمیت بالای این حوزه مطالعاتی، این مطالعه به بررسی اثر این متغیرها بر رضایت مالی تمرکز داشته است. پژوهش حاضر می‌تواند در شفاف‌سازی شکاف‌های بین متغیرها و غنی‌سازی ادبیات این حوزه سهم مؤثری داشته باشد.

در مورد امور مالی شخصی، انواع رفتار بودجه‌بندی، پس‌انداز، خرید، پرداخت‌ها، انتخاب محصولات مالی، اهداف و کنترل را می‌توان اندازه‌گیری و تحلیل کرد. همچنین، در مورد دانش مالی، مفهوم آن با تمام اطلاعاتی که مردم در اختیار دارند، نشان داده می‌شود. در این راستا، تایید شده است که دانش مالی واقعی به طور مترادف به عنوان یک عنصر مهم تلقی می‌گردد که افراد

را قادر می‌سازد تا تصمیمات مالی مناسب و آگاهانه بگیرند. قابل ذکر است که دانش مالی می‌تواند شدت تأثیر نگرش مالی بر رفتار مدیریت مالی را افزایش دهد [۱]. از سوی دیگر، رفتار مالی و تأمین مالی شخصی از عوامل مهم رفتار اجتماعی هستند که تأثیر زیادی را بر زندگی شخصی افراد و اجتماع می‌گذارند. از این رو، آگاهی و افزایش دانش افراد در این زمینه به آنان کمک می‌کند تا منابع مالی خویش را بهتر مدیریت کنند [۲۳]؛ زیرا یکی از دلایل اصلی ارتقاء تصمیمات مالی بهتر، احساس رضایتی است که می‌تواند برای افراد ایجاد کند [۱۹]. در این بین، درک تأثیر خودکنترلی و رفتارهای مالی برای داشتن یک زندگی موفق نیز بسیار حیاتی است، چرا که آینده مالی مردم به نحوه کنترل خود در زمان‌های مختلف و تصمیم‌گیری صحیح بستگی دارد [۴۸]. افراد معمولاً اهداف خود را به تأخیر می‌اندازند و گاهی اوقات سعی می‌کنند رفتارهای خود را با اعمال قوانین و عکس‌العمل‌های دقیق برای دستیابی به عملکرد بهتر محدود کنند، اما مهلت‌های بیش از حد اغلب به سختی می‌توانند منجر به کاهش کنترل خود شوند؛ زیرا این قوانین به طور مطلوب تنظیم نشده‌اند [۳]. همچنین، افراد بیشتر مواقع فاقد کنترل درآمد خود هستند و بیشتر هزینه‌ها را صرف نیازهای فعلی خود می‌کنند تا صرفه‌جویی بیشتری برای بازنشستگی و سایر نیازهای آینده داشته باشند [۳۰]؛ بنابراین برر سی عامل خودکنترلی نیز بر رفتار مالی می‌تواند یکی از نقاط عطف این مطالعه باشد که به تبع آن بر رضایت مالی نیز اثرگذار خواهد بود. از این رو، هدف اصلی مطالعه حاضر بررسی نقش میانجی رفتار مالی در رابطه بین متغیرهای خودکنترلی، دانش مالی و رضایت مالی سهامداران بورس اوراق بهادار تهران است.

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

امروزه، به دلیل پیچیدگی کسب‌وکارها و سرمایه‌گذاری در آنها، داشتن آگاهی و دانش بیشتر در مباحث مالی یکی از ملزومات اساسی در این زمینه است، چراکه سرانجام مطلوب هر عملی، رضایت مطلوب را به همراه دارد. از این رو، کسب دانش مناسب در حوزه‌های مالی نیز در فرایندهای سرمایه‌گذاری به افراد کمک خواهد کرد تا کنترل مناسبی بر رفتار خود داشته و در سرمایه‌گذاری‌های که انجام می‌دهند، عملکرد مناسبی را داشته باشند. وجود عملکرد مناسب در رفتارها و کسب موفقیت‌های مالی نقش کلیدی در رضایت مالی افراد خواهد داشت که یکی از چالش‌های مهم امروزی افراد است. نحوه تصمیم‌گیری مالی سرمایه‌گذاران می‌تواند رفتار آنها را شکل دهد. رفتار مالی به معنای توانایی افراد در مدیریت امور مالی برای موفقیت در زندگی اطلاق می‌گردد، در نتیجه رفتار مالی یک شخص تأمین اقتصادی وی را تحت الشعاع قرار خواهد داد.

رفتار مالی افراد بنا به عوامل مختلف متفاوت است. با بررسی پژوهش‌های پیشین از جمله پژوهش کاپور و همکاران^۱ (۲۰۱۱) نتیجه حاصل می‌گردد که عوامل متعددی از قبیل جنسیت، سن، دانش مالی، خودکنترلی قومیت و درآمد والدین بر رفاه مالی تاثیرگذار است، همچنین افراد به طور طبیعی تمایل دارند ترکیبی از رفتارهای منطقی و غیرمنطقی را نمایش دهند، زیرا تصمیمات آن‌ها تحت تأثیر دانش، نگرش، ویژگی‌ها، احساسات، وضعیت اقتصادی، شرایط سیاسی و بسیاری از عوامل دیگر است. به عنوان مثال بعضی از اشخاص از دانش کافی برای تصمیم‌گیری صحیح در بازار برخوردار نیستند، لذا دانش مالی و خودکنترلی از مهمترین عوامل موثر بر رفاه مالی محسوب می‌شود. به عنوان مثال سعیدی و حامدی^۲ (۲۰۱۸) معتقدند که سواد مالی یکی از مولفه‌های اساسی ایجاد ظرفیت در افراد است که در نهایت منجر به یک رفتار مالی مناسب می‌شود، در نتیجه با تسلط بر مفاهیم بنیادی و بهبود دانش مالی، ممکن است احتمال واکنش‌های عاطفی کاهش یافته و سرمایه‌گذاران رفتار منطقی‌تری داشته باشند. بنابراین، رفتار منطقی مالی سرمایه‌گذاران در شرایط عادی می‌تواند یکی از نتایج اصلی بهبود دانش مالی باشد که این امر نیز در نهایت منجر به بروز رضایت مالی در افراد می‌گردد.

علاوه بر دانش مالی، خودکنترلی نیز از عوامل موثر بر رفاه مالی است. خودکنترلی یعنی اینکه یک فرد در یک موقعیت، چقدر انعطاف‌پذیر و یا چقدر پایدار باشد. خودکنترلی به عنوان تفاوت در ویژگی‌ها و رفتارهای افراد اشاره دارد. طبق تقسیم‌بندی موسوی مقدم و همکاران (۱۳۹۴) از لحاظ میزان خودکنترلی، افراد به دو دسته طبقه‌بندی می‌شوند:

گروه اولیه: افرادی را شامل می‌شوند که خودکنترلی بسیار بالایی دارند. قابل ذکر است که این افراد به دلیل خودکنترلی بالا در تصمیمات خود به هیچ وجه از عوامل خارجی و اثرات آن تأثیر نمی‌پذیرند.

گروه ثانویه: افرادی را شامل می‌شود که از خودکنترلی مطلوبی برخوردار نیستند. قابل ذکر است که این افراد به دلیل خودکنترلی کم در تصمیمات خود از عوامل خارجی و اثرات آن تأثیر می‌پذیرند.

در نتیجه با توجه به این دسته‌بندی مختلف و تفاوت در رفتارهای مالی هر دو گروه، مطالعه رفتار مالی و در نهایت رضایت مالی این گروه‌ها ضرورت دارد.

در ادامه، ادبیات هر یک از متغیرها و نحوه شکل‌گیری روابط مدل مفهومی پژوهش حاضر ارائه شده است.

^۱ Copur et al

^۲ Saedi & Hamedi

خودکنترلی و رفتار مالی

درک تأثیر خودکنترلی و رفتارهای مالی برای داشتن یک زندگی موفق بسیار حیاتی است. برای کمک به مردم در تصمیم‌گیری‌های مالی بهتر، درک عوامل مؤثر بر رفتارهای مالی بسیار مهم است. به طور مشابه، برای بهبود رفاه مالی، شناختن عوامل مرتبط با آن مهم است [۱۹]. مفهوم خودکنترلی نخستین بار توسط اشنايدر در سال ۱۹۷۴ مطرح شد. خودکنترلی یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های شخصی مؤثر بر عملکرد فرد است [۲۲]. خودکنترلی یعنی اینکه یک فرد در یک موقعیت، چقدر انعطاف‌پذیر و یا چقدر پایدار باشد [۲۷]. افرادی که دارای خودکنترلی پایین‌تری هستند، نسبت به افرادی که دارای خودکنترلی بالاتری هستند، از مدیریت مالی ضعیف‌تری برخوردار هستند [۱۹]. افرادی که خودکنترلی بهتری دارند، رفتار مالی بهتری دارند و می‌توانند از منابع مالی خود به خوبی مراقبت کنند و منابع خود را بهینه مصرف کنند. درحقیقت، عوامل مالی بیشتر از عوامل غیرمالی بر تفکر منطقی تأثیر می‌گذارند. این عوامل روانشناختی بر خودکنترلی و رفتار مالی تأثیر می‌گذارد که منجر به رفاه مالی می‌شود. به‌طور کلی، رفتار مالی می‌تواند واسطی مناسب در رابطه بین خودکنترلی و رفاه مالی باشد [۴۸]. طبق پژوهش‌های استرومبک و همکاران^۱ (۲۰۱۷) خودکنترلی بر رفتار مالی تأثیر مثبت دارد و بر اساس مطالعات فالاحتی و همکاران^۲ (۲۰۱۲) و بشیر و همکاران^۳ (۲۰۱۳) رفتار مالی بر رضایت مالی تأثیر مثبت دارد.

دانش مالی و رفتار مالی

دانش مالی به درک اساسی مفاهیم مالی اشاره دارد و به افراد این امکان را می‌دهد تا مدیریت مالی خود را به طور مؤثر انجام دهند [۹]. دانش مالی باید منعکس‌کننده توانایی مردم در درک اطلاعات مالی و استفاده ماهرانه و با اطمینان از آن‌ها باشد و باید به عنوان یک پدیده پیچیده متشکل از دانش، نگرش و رفتار درک گردد [۳۶]. دانش مالی عینی و دانش مالی ذهنی به عنوان دو ماده تشکیل‌دهنده دانش مالی شناخته می‌شوند. دانش مالی عینی، به دانش مالی واقعی یک فرد اطلاق می‌شود که این به ادغام اطلاعات تازه به دست آمده با دانش موجود اشاره دارد، درحالی‌که دانش مالی ذهنی به سطح اطمینان فرد در هنگام تصمیم‌گیری مالی اشاره دارد [۳۹]. می‌توان گفت که دانش مالی ذهنی به معنای ارزیابی دانش مالی تازه به دست آمده و اطمینان فرد به آن است [۳۸].

رفتار مالی و رضایت مالی

هدف از رفتار مالی درک و پیش‌بینی پیامدهای سیستماتیک بر بازار مالی از دیدگاه روانشناختی است [۲۵]. درحقیقت، رفتارهای مالی چگونگی ارتباط رفتار انسان با مدیریت مالی را نشان

^۱ Stromback et al

^۲ Falahati et al

^۳ Bashir et al

می‌دهد [۴۴]. از دیدگاه شفرین و استاتمن^۱ (۱۹۸۵) رفتارهای مالی مطالعه‌ای درباره تأثیر پدیده‌های روانی بر رفتارهای مالی تعریف شده است. همچنین، به عقیده آریانتی^۲ (۲۰۱۸) رفتار مالی یک رفتار مرتبط با برنامه‌های مالی است. در نهایت، طبق مطالعات آیدا و دوینتا^۳ (۲۰۱۰) و خولیله و ایرامانی^۴ (۲۰۱۳) رفتار مالی می‌تواند توسط عاملی چون شامل هزینه‌ها، پرداخت قبض‌ها، برنامه‌ریزی مالی، پس‌انداز، پول برای خود و خانواده اندازه‌گیری گردد. مطالعات نشان داده است که رفتار مالی افراد عامل اصلی تعیین‌کننده رضایت مالی آن‌ها است [۱۵].

نقش میانجی‌گری رفتار مالی

به منظور تعریف رفتار مالی در بازار سهام، تعریف مفهوم رفتار در این زمینه مفید خواهد بود. رفتار عبارت است از "اقدامات یا واکنش‌های یک شخص در پاسخ به محرک‌های بیرونی یا درونی".

مردم از نظر مشخصات جمعیتی متفاوت هستند. علاوه بر این، افراد از نظر ویژگی‌های روان‌شناختی مانند شخصیت، خوش بینی، شهود و غیره منحصر به فرد هستند. در زمینه رفتار مالی، توانایی افراد در تصمیم‌گیری با کیفیت مهم است. این امر مستقیماً تحت تأثیر خصوصیات روانشناختی فوق‌الذکر، بلکه تحت تأثیر خود‌کنترلی فردی نیز قرار می‌گیرد [۴۱]. افراد در عادت‌ها و رفتارهایشان متفاوت هستند. در حالی که برخی از افراد رفتار مالی خوب و منضبطی از خود نشان می‌دهند، افراد دیگر تصمیمات مالی ضعیفی می‌گیرند، که در نتیجه آن‌ها را به امنیت مالی کمتری می‌رساند. رفتار آن‌ها به عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های روانشناختی، سواد مالی، مشخصات جمعیتی و کنترل خود بستگی دارد [۳۴]. در زمینه میانجی‌گری رفتار مالی بر رابطه خودکنترلی و رضایت مالی یوناس و همکاران^۵ (۲۰۱۹) معتقد هستند که افرادی که خودکنترلی بهتری دارند، دارای رفتار مالی مطلوبی هستند. این افراد می‌توانند از منابع مالی خود به خوبی مراقبت نمایند و منابع را به صورت مناسبی مصرف نمایند. این امر نیز منجر به رضایت مالی می‌گردد. طبق مطالعات استرومیک و همکاران (۲۰۱۹) خود‌کنترلی بر رفتار مالی تأثیر مثبت دارد و بر اساس پژوهش بشیر و همکاران (۲۰۱۳) رفتار مالی بر رضایت مالی تأثیر دارد. همچنین در زمینه میانجی‌گری رفتار مالی بر رابطه دانش مالی و رضایت مالی سائوراب و ناندان^۶ (۲۰۱۸) به این نتیجه رسیدند که رفتار مالی واسطه بین دانش مالی و رضایت مالی است. دانش مالی عامل مهمی است که می‌تواند بر رفتار مالی افراد تأثیرگذار باشد، دانش مالی با ایجاد آگاهی و افزایش

^۱ Shefrin & Statman

^۲ Arianti

^۳ Ida & Dwinta

^۴ Kholilah & Iramani

^۵ Younas et al

^۶ Saurabh & Nandan

اطلاعات مالی افراد، بر رفتار مالی افراد تاثیر گذار است. به طوری که انتظار می‌رود با افزایش دانش مالی رفتارهای مطلوب مالی افزایش یابد، در این شرایط احتمال بروز رفتارهای غیرمنطقی در افراد کاهش خواهد یافت. در نتیجه با بهبود رفتار مالی، رضایت مالی در افراد ایجاد می‌شود.

پیشینه پژوهش

اصولیان و همکاران (۱۴۰۰) با بررسی احساسات سرمایه‌گذاران، به این نتیجه رسیدند که احساسات سرمایه‌گذاران هیچگونه تأثیری بر روی شکل‌گیری حباب در بازار سرمایه ندارد [۳۳].

نتایج پژوهش لاری سمنانی و دهخدا (۱۳۹۹) نشان داد دام‌های مالی رفتاری سرمایه‌گذاران تحت تاثیر مستقیم دو حالت روحیات بالا (شیدایی) و روحیات پایین (افسردگی) است [۲۹].

نتایج مطالعه آقابابایی و خادمی (۱۳۹۸) نشان می‌دهد که نگرش مالی و دانش مالی با رفتار مدیریت مالی رابطه مثبت و معنادار دارند. همچنین، نتایج حاصل نشان می‌دهد که دانش مالی رابطه بین نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی را تعدیل می‌کند. این در حالی است که بین منبع بیرونی کنترل رفتار و رفتار مدیریت مالی رابطه معناداری وجود نداشت و منبع بیرونی کنترل، میانجی رابطه نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی نبوده است [۱].

یزدانی و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای با عنوان تجزیه و تحلیل تأثیر عزت‌نفس و دانش مالی بر رفتار مالی (مورد مطالعه: سرمایه‌گذاران حقیقی کارگزاری بانک اقتصاد نوین) به بررسی پرداختند. این بررسی به بررسی تأثیر عزت‌نفس و دانش مالی بر رفتار مالی در نمونه‌ای ۲۵۱ نفری از سرمایه‌گذاران حقیقی کارگزاری اقتصاد نوین صورت پذیرفته است. روش این مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بوده است و برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده شده است. تحلیل داده‌ها با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار لیزرل انجام گرفته است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که عزت‌نفس بر رفتار مالی و دانش مالی ذهنی تأثیر مثبت و معناداری داشته است. همچنین، دانش مالی عینی بر دانش مالی ذهنی تأثیر مثبت و معناداری داشته، اما بر رفتار مالی تأثیر مثبت و معناداری نداشته است. دانش مالی ذهنی به عنوان متغیر میانجی در این پژوهش نیز بر رفتار مالی تأثیر مثبت و معناداری داشته است [۴۷].

چاوشی و فلاطون نژاد (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای با عنوان ارائه مدل تحلیلی رفتار تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران به بررسی پرداختند. این پژوهش با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی و بهره‌گیری از نرم‌افزار ایموس، الگوی رفتار مصرف‌کننده را متناظر با ادبیات مالی به رفتار تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری بسط داده است برای این بررسی از نظرات ۱۴۰ سرمایه‌گذار در بورس اوراق بهادار تهران از طریق پرسشنامه‌ای مشتمل بر ۳۳ شاخص مؤثر بر رفتار سرمایه‌گذاری استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که به ترتیب رفتار اعتبارسنجی، رفتار تحلیلی، رفتار جستجوگری و تورش‌های رفتاری از اهمیت اولویت‌بندی برخوردار هستند [۱۱].

ابراهیمی سروعلیا و همکاران (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای با عنوان عوامل تعیین‌کننده رفتار سهامداران جزء در بورس اوراق بهادار تهران بر مبنای مدل‌سازی معادلات ساختاری به بررسی

پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که رفتار سهامداران جزء از ابعاد داخلی (عوامل مربوط به سازمان بورس و شرکت) و ابعاد بیرونی (عوامل روانی، سیاسی و اقتصادی) تأثیر مثبت و معنادار پذیرفته است [۱۳].

محمدی و فخاری (۱۳۹۵) در مطالعه‌ای با عنوان تأثیر خودکنترلی و تعهدات دینی مدیران مالی بر کیفیت افشای اطلاعات به بررسی پرداختند. نتایج حاصل از این بررسی نشان می‌دهد که میزان خودکنترلی مدیران مالی بر کیفیت افشای اطلاعات تأثیر مثبت دارد، ولی رعایت تعهدات دینی این مدیران بر کیفیت افشای اطلاعات اثری نمی‌گذارد. در نهایت، نتایج به دست آمده این بررسی با شناسایی عوامل تأثیرگذار بر کیفیت افشا به بسط نظری کیفیت افشا در گزارشگری مالی کمک کرده و همچنین، می‌توان از یافته‌های این پژوهش در انتصاب مدیران آینده که منجر به افزایش شفافیت اطلاعات و ارتقاء کیفیت افشا می‌شوند، استفاده کرد [۳۱].

اسلامی بیدگلی و کریم‌خانی (۱۳۹۵) در پژوهشی، با هدف وا شکافی و فهم ابعاد مختلف سواد مالی، زمینه‌های سیاسی و اقتصادی منجر به پیدایش این مفهوم را تبیین کرده و ارتباط آن با سایر مقوله‌های نظری مانند نئولیبرالیسم، اقتصاد بازار، بازار کارا و غیره را توضیح دادند. همچنین با این استدلال که سواد مالی مولود عصر مالی‌سازی است، ارتباط سواد مالی با مالی‌سازی واکاوی شده و برای توضیح پدیده مالی‌سازی، به دلایل بروز و ظهور اندیشه نئولیبرالیسم پرداخته شده است. در نهایت، پس از تبیین شرایط اقتصادی و اجتماعی موجه سواد مالی و تأثیر و جایگاه آن، تعاریف مختلف ارائه شده برای این واژه، روش‌های سنجش آن و نیز مهم‌ترین یافته‌های پژوهش‌های اخیر مرور شده‌اند [۱۴].

چاوالی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی این مورد پرداختند که آیا رفتار مالی بر رفاه مالی تأثیر دارد؟ در این مطالعه از پرسش‌نامه استفاده شده و نتیجه حاصل شد که عوامل رفتاری بر رفاه مالی سرمایه‌گذاران هندی تأثیر دارد [۱۰].

استرومبک و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی این مورد پرداختند که آیا تفاوت‌های فردی می‌تواند رفتار مالی سالم و رفاه مالی را توضیح دهد یا خیر. نتیجه حاصل شد که خودکنترلی بر رفاه مالی و رفتار مالی تأثیرگذار است [۴۱].

سیسوانتی و هالیدا^۲ (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان دانش مالی، نگرش مالی و رفتار مدیریت مالی: خودکنترلی به عنوان واسطه به بررسی پرداختند. هدف این تحقیق تجزیه و تحلیل عوامل تأثیرگذار بر رفتار مدیریت مالی در کارکنان دانشگاه اسلامی بکاسی است. روش نمونه‌گیری مورد استفاده برای این تحقیق، نمونه‌گیری هدفمند است. کل جامعه ۳۰۵ کارمند و تعداد نمونه ۸۱ کارمند است. در این تحقیق داده‌ها با استفاده از PLS تجزیه و تحلیل گردیدند. یافته‌های این

^۱ Chavali et al

^۲ Siswanti & Halida

تحقیق نشان می‌دهد که دانش مالی تأثیر معناداری بر رفتار مدیریت مالی، نگرش مالی تأثیر قابل توجهی بر رفتار مدیریت مالی، خودکنترلی تأثیر معناداری بر رفتار مدیریت مالی، دانش مالی تأثیر معناداری بر خودکنترلی و نگرش مالی تأثیر مهمی بر خودکنترلی دارد، خودکنترلی با تأثیربخشی از دانش مالی بر رفتار مدیریت مالی تأثیر دارد و خودکنترلی تأثیر جزئی نگرش‌های مالی بر رفتار مدیریت مالی را واسطه می‌کند [۴۰].

یوناس و همکاران (۲۰۱۹) در مقاله‌ای با عنوان تأثیر خودکنترلی، سواد مالی و رفتارهای مالی بر رفاه مالی به بررسی پرداختند. این مطالعه رابطه بین سواد مالی خودکنترلی، رفتار مالی و رفاه مالی را بررسی کرده است. یک نظرسنجی از ۴۱۶ نفر از مؤسسات آموزشی، بخش‌های شرکتی و دانشگاه‌های مواد غذایی در پاکستان برای بررسی تجربی تأثیر کنترل خویشتن و سواد مالی بر رفتار مالی و رفاه مالی مردم انجام شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که خودکنترلی و سواد مالی از طریق رفتارهای مالی بر رفاه مالی تأثیر می‌گذارد. همچنین، سواد مالی تأثیر مستقیمی بر رفاه مالی داشته است، اما تأثیر مستقیم خودکنترلی بر رفاه مالی ناچیز است. از سوی دیگر، تأثیر رفتارهای مالی بر رفاه مالی قوی‌تر از تأثیر سواد مالی و خودکنترلی بر رفاه مالی بوده است [۴۸].

سائوراب و ناندان (۲۰۱۸) در مقاله‌ای با عنوان نقش نگرش ریسک مالی و رفتار مالی به عنوان واسطه در رضایت مالی به بررسی پرداختند. هدف از این مقاله بررسی روابط بین دانش مالی، جامعه‌پذیری و رضایت مالی با نگرش ریسک مالی و رفتار مالی به عنوان یک واسطه است. این نمونه شامل پاسخ ۲۸۶ نفر از شهر الله‌آباد، اوتارپرادش و هند بود. داده‌ها با استفاده از تجزیه و تحلیل عامل اکتشافی و تجزیه و تحلیل رگرسیون تجزیه و تحلیل شد. در این تحقیق تمام فرضیه‌های مطرح شده تایید شدند و مشخص شد که نگرش ریسک مالی و رفتار مالی هر دو واسطه رابطه بین جامعه‌پذیری مالی و رضایت مالی و همچنین بین دانش مالی و رضایت مالی هستند [۳۸].

هیروونن^۱ (۲۰۱۸) در پژوهش خود تحت عنوان رفتارهای مالی و رفاه افراد جوان: تأثیرات خودکنترلی و خوش‌بینی به بررسی پرداخت. این مطالعه با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری به بررسی فرضیه‌های مطرح شده در مطالعه پرداخته است. یافته‌های این مطالعه حاکی از آن است که خودکنترلی با رفتارهای مالی و رفاه مالی ارتباط است. همچنین، بین خوش‌بینی و رفاه مالی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد [۱۹].

^۱ Hirvonen

تانگ و بیکر^۱ (۲۰۱۶) در پژوهش خود تحت عنوان عزت نفس، دانش مالی و رفتار مالی به بررسی پرداختند. یافته‌های این مطالعه در کل نشان می‌دهد که اهمیت صفات روانشناختی مانند عزت نفس در توضیح، تفاوت رفتار مالی را برجسته می‌کند [۴۲].

کالراساهی^۲ (۲۰۱۳) در پژوهش خود تحت عنوان عوامل تعیین کننده جمعیتی - اقتصادی رضایت مالی: مطالعه بخشی از سرمایه‌گذاران منفرد در هند به بررسی پرداخت. نتایج این تحقیق نشان داده است که عواملی مانند سن، وضعیت تأهل، شغل، سابقه کار، درآمد، میزان پس‌انداز، ماهیت محل سکونت در خانه و سرمایه‌گذاری بر میزان رضایت مالی فرد تأثیر می‌گذارد [۲۶].

توسعه فرضیه‌ها و مدل مفهومی

همانطور که در بخش مبانی نظری نیز ارائه شد، خودکنترلی به عنوان تفاوت در ویژگی‌ها و رفتارهای فرد اشاره دارد، در این زمینه با توجه به تقسیم بندی که توسط موسوی مقدم و همکاران (۱۳۹۴) از خودکنترلی شده است، افراد مراقب رفتارهای خود بوده و آن را کنترل می‌کنند، لذا ممکن است عوامل خارجی و عاطفی نیز بر رفتارهای مالی یک شخص تأثیرگذار باشد [۳۲].

طبق ادعای استرومبک و همکاران (۲۰۱۷) افرادی که دارای خودکنترلی مناسب هستند، در مقایسه با افرادی که خودکنترلی نامناسبی دارند، رفتارهای مالی مطلوبی دارند و می‌توانند از منابع مالی خود مراقبت خوبی داشته باشند و منابع خود را بهینه مصرف کنند. همچنین، آن‌ها نسبت به امور مالی کمتر احساس نگرانی می‌کنند و در وضعیت مالی فعلی و آینده احساس امنیت بیشتری می‌کنند.

فرضیه اول. خودکنترلی به صورت مثبت بر رفتار مالی تأثیر دارد.

تغییر فرایند تصمیم‌گیری و متعاقباً رفتار مالی، نیازمند برخی پیش‌نیازها است. برخی پژوهشگران معتقدند که سواد مالی یکی از این پیش‌نیازها است که در نهایت منجر به یک رفتار مالی مناسب می‌شود. تانگ و بیکر (۲۰۱۶) با بررسی تأثیر دانش مالی بر رفتار مالی به این نتیجه رسیدند که دانش مالی عینی و ذهنی می‌تواند بر رفتار مالی اثر مستقیم بگذارد [۴۲]. سعیدی و حامدی (۲۰۱۸) معتقدند با دانستن مفاهیم بنیادی و بهبود دانش به طور عملی، ممکن است احتمال واکنش‌های عاطفی کاهش یافته و سرمایه‌گذاران رفتار مالی منطقی‌تری داشته باشند. بنابراین، رفتار مالی منطقی سرمایه‌گذاران در شرایط عادی می‌تواند یکی از نتایج اصلی بهبود دانش مالی باشد [۳۷].

فرضیه دوم. دانش مالی به صورت مثبت بر رفتار مالی تأثیر دارد.

^۱ Tang & Baker

^۲ Kalra Sahi

رفتار مالی به معنای توانایی افراد در مدیریت امور مالی برای موفقیت در زندگی است [۱۵]. رفتار مالی می‌تواند رضایت مالی افراد را تحت تاثیر قرار دهد. طبق نظر جو^۱ (۲۰۰۸) مردم راضی از رفتار مالی خود، نگرانی نداشته و از وضعیت مالی موجود رضایت دارند [۲۴]. زیرا رفتار مالی یک شخص تأمین اقتصادی او را بسیار تحت تاثیر قرار خواهد داد. لذا در صورت بروز رفتارهای مالی منطقی رضایت نهایی نیز در افراد به دست خواهد آمد.

در نتیجه با بررسی تاثیر رفتار مالی بر رضایت مالی به این نتیجه رسیدند که رفتار مالی افراد عامل اصلی تعیین‌کننده رضایت مالی آنها است.

فرضیه سوم. رفتار مالی به صورت مثبت بر رضایت مالی تاثیر دارد.

افرادی که خودکنترلی بهتری دارند، رفتار مالی بهتری دارند و می‌توانند از منابع مالی خود به خوبی مراقبت کنند و منابع خود را بهینه مصرف کنند، چرا که این افراد بهتر می‌توانند رفتارهای مالی خود را کنترل نمایند. درحقیقت، عوامل مالی بیشتر از عوامل غیرمالی بر تفکر منطقی تاثیر می‌گذارند. این عوامل روانشناختی بر خودکنترلی و رفتار مالی تاثیر می‌گذارد که منجر به رفاه مالی می‌شود. لذا رفتار مالی تاثیر خودکنترلی بر رضایت مالی را میانجی‌گری می‌کند.

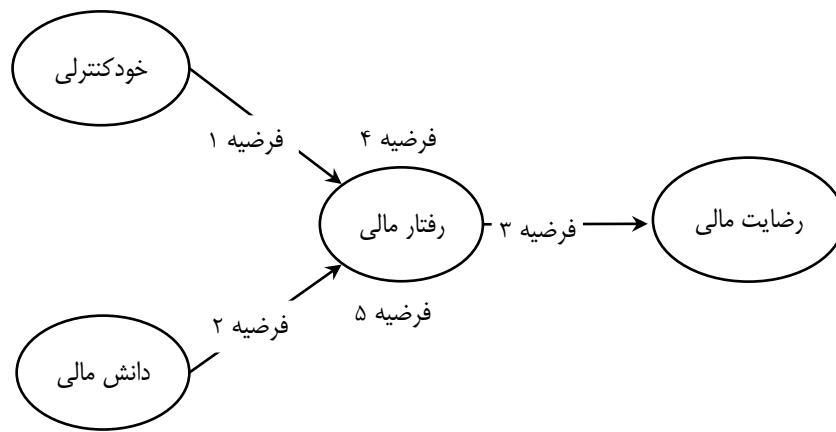
فرضیه چهارم. رفتار مالی به صورت مثبت رابطه بین خودکنترلی و رضایت مالی را میانجی‌گری می‌کند.

جو یک مدل رضایت مالی ایجاد کرد که بیان می‌کند دانش مالی و رفتار مالی با هم می‌توانند درک فرد از رضایت مالی را تغییر دهند [۱۵]. دانش مالی با ایجاد آگاهی و افزایش اطلاعات مالی افراد، بر رفتار مالی افراد تاثیرگذار است. به طوری که انتظار می‌رود با افزایش دانش مالی رفتارهای مطلوب مالی افزایش یابد، در این شرایط احتمال بروز رفتارهای غیرمنطقی در افراد کاهش خواهد یافت. در نتیجه با بهبود رفتار مالی، رضایت مالی در افراد ایجاد می‌شود، چرا که رفتار مالی مناسب بر تامین شرایط مناسب مالی و اقتصادی افراد تاثیرگذار است. لذا رفتار مالی تاثیر دانش مالی بر رضایت مالی را میانجی‌گری می‌کند.

فرضیه پنجم. رفتار مالی به صورت مثبت رابطه بین دانش مالی و رضایت مالی را میانجی می‌کند.

درنهایت، با توجه به مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها مدل پژوهش نیز به شرح ذیل است (شکل ۱):

^۱ Joo

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

۳. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش در شمار مطالعات کمی است. گردآوری داده‌ها در این مطالعه از طریق پرسشنامه استاندارد در میان ۴۱۳ نفر از سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است. سوالات مربوط به متغیرهای پژوهش از مطالعات مختلف معتبر اقتباس شده است. به طوریکه برای اندازه‌گیری متغیر خودکنترلی و رفتار مالی از پرسش‌نامه پژوهش یوناس و همکاران (۲۰۱۹)، دانش مالی از پژوهش سائوراب و ناندان (۲۰۱۸) و رضایت مالی از پژوهش هیرا و موگندا^۱ (۱۹۹۸) بهره‌برداری شده است.

برای اطمینان از فرآیند اندازه‌گیری متغیرها توسط پرسشنامه نیز از شاخص‌های روایی و پایایی پرسشنامه استفاده گردید و از نظرات اساتید متخصص بهره گرفته شد. در حقیقت، جامعه آماری این پژوهش شامل سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران است که در یک سال گذشته حداقل یکبار معامله انجام داده باشند. در این بررسی از روش نمونه‌گیری در دسترس از جامعه آماری استفاده شد که برای برآورد نمونه مطالعه از فرمول کوکران بهره گرفته شده است. به این صورت که بر اساس تعداد سرمایه‌گذاران دارای کد معاملاتی، تعداد نمونه در سطح خطای ۵ درصد با جامعه معلوم طبق فرمول کوکران برابر با ۳۸۴ مورد حاصل گردید. برای اطمینان از فرآیند اندازه‌گیری متغیرها توسط پرسشنامه نیز، روایی و پایایی مربوط به پرسشنامه انجام شد. حداقل مقدار قابل قبول برای شاخص روایی محتوا برابر با ۰/۷۹ است. اگر CVI هر سؤال در سه آیت، بزرگ‌تر از ۰/۷۹ باشد، نشان می‌دهد سؤال ما شاخص تأیید روایی را دارد و اگر پایین‌تر باشد باید سؤال اصلاح گردد. از آنجایی که تعداد پاسخ‌دهندگان ۱۰ نفر هستند؛ لذا کمترین مقدار قابل قبول برای نسبت روایی محتوا ۰/۶۲ است و اگر سؤالی کمتر از این نمره را به دست آورد، باید از

^۱ Hira & Mugenda

مجموعه سؤالات حذف گردد. نتایج مطلوب CVI و CVR در جدول (۱) و (۲) و نتایج پایایی در جدول (۳) ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج شاخص روایی محتوا

سؤال	وضعیت	CVI	سؤال	وضعیت	CVI
	ساده	۱		ساده	۱
SC1	واضح	۰/۹	FK1	واضح	۰/۹
	مرتبط	۱		مرتبط	۱
	ساده	۰/۸		ساده	۰/۸
SC2	واضح	۰/۸	FK2	واضح	۰/۸
	مرتبط	۱		مرتبط	۱
	ساده	۱		ساده	۱
SC3	واضح	۱	FK3	واضح	۱
	مرتبط	۰/۹		مرتبط	۰/۹
	ساده	۰/۹		ساده	۰/۹
SC4	واضح	۱	FK4	واضح	۱
	مرتبط	۱		مرتبط	۱
	ساده	۱		ساده	۱
SC5	واضح	۰/۸	FS1	واضح	۰/۸
	مرتبط	۱		مرتبط	۱
	ساده	۱		ساده	۱
FB1	واضح	۱	FS2	واضح	۱
	مرتبط	۰/۹		مرتبط	۰/۹
	ساده	۱		ساده	۱
FB2	واضح	۰/۸	FS3	واضح	۰/۸
	مرتبط	۱		مرتبط	۱
	ساده	۱		ساده	۱
FB3	واضح	۰/۹	FS4	واضح	۰/۹
	مرتبط	۰/۹		مرتبط	۰/۹
	ساده	۱		ساده	۱
FB4	واضح	۰/۹	FS5	واضح	۰/۹
	مرتبط	۱		مرتبط	۱
	ساده	۱		ساده	۱
FB5	واضح	۱	FS6	واضح	۱
	مرتبط	۱		مرتبط	۱

جدول ۲. نتایج نسبت روایی محتوا

سؤال	CVR	سؤال	CVR
SC1	۱	FK1	۱

۱	FK2	۱	SC2
۱	FK3	۱	SC3
۰/۸	FK4	۱	SC4
۱	FS1	۱	SC5
۱	FS2	۱	FB1
۱	FS3	۰/۸	FB2
۱	FS4	۱	FB3
۱	FS5	۱	FB4
۱	FS6	۱	FB5

جدول ۳. منابع پرسشنامه

منبع	آلفای کرونباخ	کد	تعداد سؤال	متغیر
یوناس و همکاران (۲۰۱۹)	۰/۸۸۵	SC	۵	خود کنترلی
ساتوراب و ناندان (۲۰۱۸)	۰/۸۱۰	FK	۴	دانش مالی
یوناس و همکاران (۲۰۱۹)	۰/۷۸۹	FB	۴	رفتار مالی
هیرا و موگندا (۱۹۹۸)	۰/۸۱۴	FS	۶	رضایت مالی

در آخر نیز با استفاده از روش مدل سازی معادلات ساختاری و از طریق نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۳ و SmartPLS نسخه ۳ برای تحلیل روابط و بررسی فرضیه ها اقدام شد.

۴. تحلیل داده ها و یافته ها

جدول (۴) نشان دهنده نتایج آمار توصیفی مربوط به پاسخ دهندگان، یعنی سهامدارن بورس اوراق بهادار تهران است.

جدول ۴. آمار توصیفی

متغیر	بازه	فراوانی	درصد	تعداد کل هر بخش
جنسیت	آقا	۳۲۷	۷۹/۲	۴۱۳
	خانم	۸۶	۲۰/۸	
سن	تا ۳۰ سال	۲۳۳	۵۶/۴	
	۳۱-۴۰	۱۴۶	۳۵/۴	
	۴۱-۵۰	۲۶	۶/۳	
	۵۰ سال بالاتر	۸	۱/۹	
تجربه فعالیت بورسی	تا ۱ سال	۲۱۸	۵۲/۸	
	۲-۵ سال	۱۶۹	۴۰/۹	
	۶-۱۰ سال	۱۷	۴/۱	
	بیشتر از ۱۰ سال	۹	۲/۲	
تحصیلات	تا کاردانی	۸۴	۲۰/۳	
	کارشناسی	۱۷۷	۴۲/۹	

کارشناسی ارشد	۱۲۶	۳۰/۵
دکتری	۲۶	۶/۳

در مطالعه حاضر جهت بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری از دو شاخص پایایی و روایی استفاده شد. از پایایی بارهای عاملی، آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای پایایی استفاده گردید. در تحلیل بار عاملی مقدار مطلوب بهتر است بالای ۰/۷ باشد و همچنین مقدار بالای ۰/۷ برای آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی در نظر گرفته می‌شود [۲۰]. نتایج بارهای عاملی بین متغیرهای پنهان و آشکار در خروجی مدل و در شکل (۲) ارائه شده است و نشان می‌دهد که مقدار بارهای عاملی برای هر گویه بالاتر از ۰/۷ است. نتایج پایایی آلفای کرونباخ و ترکیبی نیز در جدول (۵) آمده است و نشان از پایایی بالا و مطلوب متغیرها را دارد.

جدول ۵. شاخص‌های توصیفی متغیرها و پایایی

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشدگی	AVE	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
رفتار مالی	۳/۷۵۵	۰/۷۴۹	-۰/۷۵۰	۰/۱۹۰	۰/۶۳۷	۰/۸۵۷	۰/۸۹۸
دانش مالی	۳/۷۲۰	۰/۷۸۲	-۰/۵۹۵	-۰/۰۸	۰/۶۵۱	۰/۸۲۲	۰/۸۸۲
رضایت مالی	۳/۶۸۹	۰/۷۶۴	-۰/۷۱۰	۰/۱۵۳	۰/۶۱۲	۰/۸۷۲	۰/۹۰۴
خودکنترلی	۳/۶۱۴	۰/۹۰۱	-۰/۶۷۱	-۰/۱۸۹	۰/۷۱۸	۰/۹۰۱	۰/۹۲۷

در ادامه، از معیار میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) برای روایی همگرا استفاده شد. میانگین واریانس استخراج‌شده میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود را بیان می‌کند. مقدار مطلوب برای میانگین واریانس استخراج‌شده باید بالای ۰/۵ باشد [۲۰]. نتایج مطلوب این معیار در جدول (۵) ارائه شده است. در این پژوهش برای روایی واگرا از معیار فورنل-لاکر، نسبت HTMT و آزمون بار عرضی استفاده شد. معیار فورنل-لاکر، میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه رابطه آن سازه با سایر سازه‌ها است. نتایج این‌گونه تفسیر می‌شود که اگر مقدار جذر میانگین واریانس استخراج‌شده متغیرهای مکنون که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، به نسبت از مقدار همبستگی بین خانه‌های زیرین و سمت راست ماتریس بیشتر باشد؛ از این‌رو، می‌توان اظهار داشت که روایی واگرا مطلوب است [۲۰]. جدول (۶)، نتایج آزمون فورنل لاکر را نشان می‌دهد. نسبت HTMT معیاری است که چند صفتی بودن متغیرهای مشاهده‌شده را بر تک صفتی بودن آن‌ها اندازه‌گیری می‌کند. مقدار قابل قبول این نسبت کمتر از ۱۰/۹ است [۲۰]. نتایج حاصله از جدول ۷، برر سی این نسبت را در این تحقیق نشان می‌دهند. نتایج حاصله روایی مدل اندازه‌گیری پژوهش حاضر را مطلوب نشان می‌دهند. در روش آزمون بار عرضی میزان همبستگی بین شاخص‌های یک سازه با آن سازه و میزان

همبستگی بین شاخص‌های یک سازه با سازه‌های دیگر مقایسه می‌گردد. در صورتی که مشخص شود میزان همبستگی بین شاخص با سازه دیگری غیر از سازه خود، بیشتر از میزان همبستگی آن شاخص با سازه مربوط خود است، روایی واگرایی مدل زیر سؤال می‌رود [۱۷]. همان‌طور که در جدول (۸) ملاحظه می‌کنید، نتایج این معیار تأیید گردیده است.

جدول ۶. برازش مدل ساختاری و روایی واگرا

متغیر	ضریب تعیین	شاخص افزونگی	فورنل-لاکر			
			۱	۲	۳	۴
۱. رفتار مالی	۰/۳۶۷	۰/۲۲۸	۰/۷۹۸			
۲. دانش مالی	-	-	۰/۵۳۷	۰/۸۰۷		
۳. رضایت مالی	۰/۴۱۰	۰/۲۴۷	۰/۶۴۱	۰/۴۴۶	۰/۷۸۲	
۴. خودکنترلی	-	-	۰/۴۲۳	۰/۲۹۰	۰/۳۹۴	۰/۸۴۷

جدول ۷. نتایج نسبت HTMT

رفتار مالی	دانش مالی	رضایت مالی	خودکنترلی
رفتار مالی			
دانش مالی	۰/۶۲۸		
رضایت مالی	۰/۷۳۹	۰/۵۱۴	
خودکنترلی	۰/۴۷۸	۰/۳۳۰	۰/۴۳۸

جدول ۸. نتایج آزمون بارعرضی

سؤال	رفتار مالی	دانش مالی	رضایت مالی	خودکنترلی
سؤال ۱	۰/۸۱۹	۰/۴۷۵	۰/۵۱۵	۰/۳۰۹
سؤال ۲	۰/۸۰۲	۰/۴۳۹	۰/۵۵۱	۰/۲۸۹
سؤال ۳	۰/۷۸۵	۰/۴۵۴	۰/۴۹۰	۰/۳۲۳
سؤال ۴	۰/۷۶۴	۰/۳۸۴	۰/۵۱۳	۰/۳۲۷
سؤال ۵	۰/۸۲۰	۰/۳۸۶	۰/۴۸۳	۰/۳۳۷
سؤال ۱	۰/۴۱۳	۰/۸۴۹	۰/۳۶۰	۰/۲۰۰
سؤال ۲	۰/۴۲۳	۰/۸۲۵	۰/۳۶۴	۰/۱۸۷
سؤال ۳	۰/۵۰۵	۰/۷۶۵	۰/۴۲۴	۰/۳۰۳
سؤال ۴	۰/۳۶۶	۰/۷۷۵	۰/۲۶۱	۰/۲۲۹
سؤال ۱	۰/۵۳۱	۰/۳۵۹	۰/۸۵۲	۰/۳۰۲
سؤال ۲	۰/۵۲۵	۰/۳۸۷	۰/۷۶۶	۰/۴۱۰
سؤال ۳	۰/۴۸۹	۰/۳۳۰	۰/۷۴۷	۰/۲۷۹
سؤال ۴	۰/۴۹۳	۰/۴۲۷	۰/۸۱۴	۰/۳۷۸
سؤال ۵	۰/۴۹۹	۰/۳۱۲	۰/۷۵۳	۰/۲۲۵

سؤال ۶	۰/۴۶۴	۰/۲۶۹	۰/۷۵۶	۰/۲۴۴
سؤال ۱	۰/۳۴۱	۰/۲۱۵	۰/۲۶۹	۰/۸۶۶
سؤال ۲	۰/۴۱۲	۰/۲۸۳	۰/۴۲۳	۰/۸۹۴
سؤال ۳	۰/۳۱۵	۰/۲۱۸	۰/۳۱۲	۰/۷۵۷
سؤال ۴	۰/۳۴۵	۰/۲۴۶	۰/۲۷۸	۰/۸۳۰
سؤال ۵	۰/۳۶۹	۰/۲۶۱	۰/۳۶۹	۰/۸۸۳

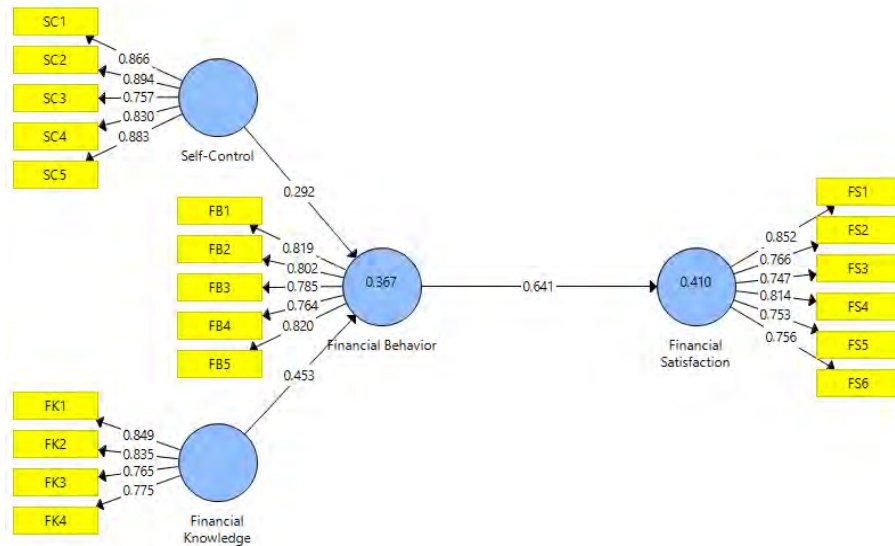
کیفیت مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS، با استفاده از شاخص اشتراکی ارزیابی می‌شود. این معیار نشان می‌دهد که چه مقدار از تغییرپذیری شاخص‌ها (سؤالات) توسط سازه مرتبط با خود تبیین می‌گردد. مقادیر مثبت این معیار، نشان‌گر کیفیت مناسب و قابل قبول مدل اندازه‌گیری است [۲۰]. جدول (۹) خروجی این شاخص را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌کنید مقادیر حاصله مثبت هستند و نشان از کیفیت خوب مدل است.

جدول ۹. نتایج شاخص اشتراکی

متغیرها	مقادیر شاخص اشتراکی
رفتار مالی	۰/۴۵۰
دانش مالی	۰/۴۱۲
رضایت مالی	۰/۴۵۴
خودکنترلی	۰/۵۷۳

همچنین، برای ارزیابی مدل ساختاری از معیارهایی چون ضریب تعیین (R^2)، شاخص افزونگی (Q^2) و اعداد معناداری t استفاده گردید. معیار ضریب تعیین نشان از تأثیری دارد که یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا می‌گذارد. مقدار R^2 تنها برای سازه‌های درون‌زای مدل محاسبه می‌گردد. سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی ضریب تعیین معرفی شده است [۲۰]. همچنین، شاخص افزونگی، قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌کند. محققان در مورد شدت قدرت پیش‌بینی مدل جهت سازه‌های درون‌زا به ترتیب برای شدت‌های ضعیف، متوسط و قوی سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را تعیین کرده‌اند. در جدول (۶) نتایج مطلوب این معیارها ارائه شده است.

با توجه به خروجی مدل مفهومی تحقیق در شکل ۲، در این خروجی اعداد بین متغیرهای آشکار و پنهان، بارهای عاملی را نشان می‌دهند؛ اعداد بین متغیرهای پنهان، ضرایب مسیر را نشان می‌دهند و اعداد داخل دایره‌ها، ضرایب تعیین متغیرهای پنهان درون‌زا هستند.

شکل ۲. خروجی مدل پژوهش

در نهایت با معیار GOF به ارزیابی کل مدل می پردازیم. معیار GOF مربوط به بخش کلی مدل های معادلات ساختاری است. بدین معنی که توسط این معیار، محقق می تواند پس از برازش بخش اندازه گیری و بخش ساختاری مدل کلی پژوهش خود، برازش کلی را نیز کنترل نماید. رابطه (۱)

$$GOF = \sqrt{(\text{Communality}) \times (\text{R Square})}$$

وتزلس و همکاران^۱ (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی نموده اند. جدول ۱۰ مقدار این شاخص را نشان می دهد و نتیجه نشان دهنده قدرت بالای مدل با مقدار ۰/۴۲۷ است.

جدول ۱۰. نتایج ارزیابی کلی مدل

مقدار GOF	Communality
۰/۴۲۲	
۰/۳۸۸	R Square
۰/۴۲۷	ارزیابی کل مدل

ضریب مسیر بیان کننده وجود رابطه علی خطی و شدت و جهت رابطه بین دو متغیر پنهان است. عددی بین -۱ و +۱ است که صفر بودن آن نشان دهنده نبود رابطه خطی بین دو متغیر

^۱ Wetzels et al

پنهان است [۲۰]. اعداد معناداری t ، معیاری برای سنجش رابطه بین متغیرها در مدل ساختاری است. اعداد معناداری در سطوح اطمینان ۹۵، ۹۹ و ۹۹/۹ در صد به ترتیب برابر با ۱/۹۶، ۲/۵۸ و ۳/۲۷ است. در صورتی که مقدار این اعداد از ۱/۹۶ بیشتر شود، صحت رابطه بین سازه‌ها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطوح اطمینان مختلف را می‌رساند [۲۰]. ضریب مسیر ۰/۲۹۲ و مقدار t برابر ۵/۷۱۶ برای فرضیه اول، نشان از این دارد که خودکنترلی در سطح اطمینان ۹۹/۹ درصد تأثیر مثبت و معنادار بر رفتار مالی دارد. ضریب مسیر ۰/۴۵۳ و مقدار t برابر ۹/۰۲۵ در فرضیه دوم بیانگر این است که دانش مالی با سطح اطمینان ۹۹/۹ درصد اثر مثبت و معنادار بر رفتار مالی دارد. در فرضیه سوم حاصل شدن ضریب مسیر ۰/۶۴۱ و مقدار t برابر ۱۵/۲۴۱، نشان از این دارد که رفتار مالی در سطح اطمینان ۹۹/۹ درصد تأثیر مثبت و معنادار بر رضایت مالی دارد. فرضیه چهارم با ضریب مسیر ۰/۱۸۷ و مقدار t برابر ۵/۰۹۴، نشانگر این است که رفتار مالی با سطح اطمینان ۹۹/۹ درصد به صورت مثبت و معنادار رابطه بین خودکنترلی و رضایت مالی را میانجی‌گری می‌کند و در نهایت در فرضیه پنجم حاصل شدن ضریب مسیر ۰/۲۹۰ و مقدار t برابر ۷/۷۶۹، نشان از این دارد که رفتار مالی با سطح اطمینان ۹۹/۹ رابطه بین دانش مالی و رضایت مالی را به صورت مستقیم میانجی‌گری می‌کند. نتایج فرضیه‌های پژوهش در جدول ۱۱ ارائه شده است.

جدول ۱۱. نتایج فرضیه‌ها

فرضیه‌ها	ضریب مسیر	ضریب t	نتیجه
۱. خودکنترلی ← رفتار مالی	-۰/۲۹۲	***۵/۷۱۶	تأیید
۲. دانش مالی ← رفتار مالی	-۰/۴۵۳	***۹/۰۲۵	تأیید
۳. رفتار مالی ← رضایت مالی	-۰/۶۴۱	***۱۵/۲۴۱	تأیید
۴. خودکنترلی ← رفتار مالی ← رضایت مالی	-۰/۱۸۷	***۵/۰۹۴	تأیید
۵. دانش مالی ← رفتار مالی ← رضایت مالی	-۰/۲۹۰	***۷/۷۶۹	تأیید

* در سطح ۹۵ درصد؛ ** در سطح ۹۹ درصد؛ *** در سطح ۹۹/۹ درصد

۵. بحث و نتیجه‌گیری

مباحث رفتار مالی امروزه مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است؛ زیرا عوامل نامشهود مالی از جمله کنترل خود در مقابل هیجانانگیز، داشتن دانش مناسب در فعالیت‌های مالی دارای نقش بسیار مؤثر در تصمیمات مالی دارند. از این رو، این مطالعه سعی بر آن داشت تا تأثیر خودکنترلی و دانش مالی را با نقش میانجی رفتار مالی بر رضایت مالی را با نظرات سهامداران بورس اوراق بهادار تهران بسنجد. تا بدان جایی که پژوهشگر مطلع است این چهار عنصر، مجزا از هم در هیچ مدلی به صورت یکجا مورد بررسی قرار نگرفته است و بررسی این مطالعه می‌تواند در پر کردن شکاف‌های بین متغیرها و افزایش ادبیات موضوعی تحقیق مؤثر باشد.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که همه فرضیه‌های پژوهش معنادار است. فرضیه اول پژوهش که بر تأثیر خودکنترلی بر رفتار مالی داشت، مورد تأیید قرار گرفت. این یافته با مطالعات انجام گرفته شده توسط استرومبک و همکاران (۲۰۱۷) و یوناس و همکاران (۲۰۱۹) در یک راستا است. درک عوامل مؤثر بر رفتارهای مالی در تصمیمات مالی، بسیار مهم است [۱۹]. از سوی دیگر، خودکنترلی برای داشتن یک زندگی موفق جهت رفتارهای مالی مطلوب بسیار مهم است؛ زیرا افرادی که از کنترل مالی مناسب برخوردار هستند، در مقایسه با سایر افراد، رفتارهای مالی مطلوبی از خود نشان می‌دهند [۴۸].

هدف دوم مطالعه که در ارتباط با فرضیه دوم مطالعه است بر تأثیر دانش مالی بر رفتار مالی تمرکز داشت که نتایج حاصل نشان داد که این تأثیر معنادار است. این یافته می‌تواند با نتایج حاصل از مطالعات یزدانی و همکاران (۱۳۹۷)، آقابابایی و خادمی (۱۳۹۸)، تانگ و بیکر (۲۰۱۶) و اطلس و همکاران^۱ (۲۰۱۹) در یک راستا باشد. دانش مالی انعکاس دهنده توانایی افراد در ادراک اطلاعات مالی و استفاده با اطمینان از آن‌ها است که به عنوان یک پدیده پیچیده متشکل از دانش، نگرش و رفتار در افراد درک می‌شود [۳۶]. از نظر هالیم و استوتی^۲ (۲۰۱۵) دانش مالی در ادراک و تصمیم‌گیری‌های صحیح مالی نقش مؤثری دارد و برای جلوگیری از مشکلات مالی نقش محوری دارد. در حقیقت، وجود سطح مطلوبی از دانش مالی می‌تواند رفتارهای مطلوب مالی را سبب شود که از خسارات مالی نیز جلوگیری می‌کند.

نتیجه فرضیه سوم مطالعه نشان می‌دهد که رفتار مالی به صورت مستقیم بر رضایت مالی اثر می‌گذارد. نتیجه این فرضیه می‌تواند با مطالعات انجام شده توسط خیائو و پورتو^۳ (۲۰۱۷) و اطلس و همکاران (۲۰۱۹) هم‌راستا باشد. رفتارهای مالی چگونگی ارتباط رفتار انسان با مدیریت مالی را نشان می‌دهد [۴۴]. از سوی دیگر، ارزیابی رضایت فردی نسبت به شرایط مالی شخصی به عنوان رضایت مالی شناخته می‌شود که دقت در مدیریت پول می‌تواند رضایت مالی را ایجاد می‌کند [۴]. همچنین، رفتار مالی افراد عامل اصلی تعیین‌کننده رضایت مالی است؛ زیرا می‌تواند منجر به واکنش‌های مثبت در افراد گردد [۴۸]. از این رو، رفتارهای مالی مناسب می‌تواند به رضایت مالی سهامداران گردد.

در نهایت، هدف اصلی تحقیق بررسی نقش میانجی رفتار مالی در رابطه بین خودکنترلی، دانش مالی و رضایت مالی بود که شامل فرضیه‌های چهارم و پنجم بود. نتایج حاصل نشان می‌دهد که میانجی‌گری رفتار مالی معنادار و قابل توجه است. منطق اساسی در رفتار مالی ممکن است با مهارت‌های کسب‌شده توسط والدین و دوستان رخ دهد و دانش مالی ادراک شده فرد برای

^۱Atlas et al

^۲ Halim & Astuti

^۳ Xiao & Porto

تأثیرگذاری بر رفتار مالی مهم‌تر باشد [۳۸]. از این رو، افرادی که خویشتنداری خوبی دارند، برای آینده خود می‌توانند پول بیشتری پس‌انداز کنند و شانس بیشتری برای موفقیت مالی در آینده دارند [۸]. از سوی دیگر، خانوارهایی که به دلیل عدم برنامه‌ریزی، نظارت یا تعهد، دچار مشکلات خودکنترلی شده‌اند، از ثروت کمتری برخوردار هستند [۷]. بنابراین، ادراک خودکنترلی و کسب دانش اولیه مالی به و سیله سهامداران می‌تواند به رفتارهای مالی مناسب منجر شود. از سوی دیگر، رفتارهای مناسب مالی مثبت می‌تواند نتایج مثبت مالی را رقم بزند و رضایت سهامداران را موجب شود.

۶. پیشنهادها و محدودیت‌ها

در نهایت، با توجه به نتایج به دست آمده و بررسی ادبیات پژوهش، می‌توان پیشنهاد داد موضوعات زیر در مطالعات آتی مورد بررسی قرار گیرد:

- با توجه به اینکه در پژوهش حاضر در تحلیل نتایج به عامل جنسیت توجه نشده است، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی به عامل جنسیت در بررسی ارتباط بین متغیرها توجه گردد.
- در پژوهش حاضر، تاثیر سابقه فعالیت در بازار سرمایه به عنوان یک عامل موثر بررسی نشده است، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی مقایسه بین دو گروه از منظر سابقه فعالیت (کوتاه مدت و بلندمدت) صورت پذیرد.
- تاثیر دانش مالی عینی بر سطح رضایت مالی و رفتار مالی افراد جامعه به صورت مقایسه‌ای در ایران و کشورهای دیگر مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

1. Aghababaei, M., Khademi, S. (2019). Factors Affecting Personal Financial Management Behaviors – The Case of Iranian Youth. *Financial Management Strategy*, 7(1), 123-143. doi: 10.22051/jfm.2018.15006.1347. (In Persian)
2. Arianti, B. F. (2018). The Influence of Financial Literacy, Financial behavior and income on Investment decision. *Economics and Accounting Journal*, 11(1), 1-10.
3. Ariely, D., & Wertenbroch, K. (2002). Procrastination, Deadlines, and performance, Self-control by recommitment. *Psychological Science*, 12.1- 13.
4. Arifin, A.Z. (2018). Influence factors toward financial satisfaction with financial behavior as intervening variable on Jakarta area workforce. *European Research Studies*, (1), 90-103.
5. Atlas, S. A., Lu, J., Micu, P. D., & Portod, N. (2019). Financial knowledge, confidence, credit use, and financial satisfaction. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 30(2), 175-190.
6. Bashir, T., Arshad, A., Nazir, A. and Afzal, N. (2013). Financial literacy and influence of psychosocial factors, *European Scientific Journal*, 9(28), 384-404.
7. Biljanovska, N., & Palligkinis, S. (2015). Control thyself: Self-control failure and household wealth. Available at SSRN 2341701. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2341701>.
8. Biljanovska, N., & Palligkinis, S. (2018). Control thyself: Self-control failure and household wealth. *Journal of Banking and Finance*, 92, 280-294.
9. Britt, S. L., Fernatt, F., Nelson, J. S., Yook, M., Blue, J. M., Canale, A., & Tibbetts, R. (2012). The efficacy of financial counselling for college students. *Consumer Interests Annual*, 58(1), 2012-2045.
10. Chavali, k., Ahmed, R., & Mohanraj, P. (2021). Does Financial Behavior Influence Financial Well-being? *Journal of Asian Finance Economics and Business*, 8(2), 273-280
11. Chavoshi, S.K., Falatoon Nejjhad, F. (2017). An Analytical Modeling of Investments Decision-making Behavior in Tehran Stock Exchange. *Journal of Investment Knowledge*, 6(23), 105-128. (In Persian)
12. Copur, Z., Gutter, M. S., Eisen, J., & Way, W. (2008). Exploring the relationship between financial behaviors and financial distress/financial well-being of college students. *Consumer Interests Annual*, 54, 1.
13. Ebrahimi Sarveolia, M., & Babajani, J., & Hanafizadeh, p., & Ebadpour, B. (2017). Assessment of the Behavioral Determinants of Individual Investors in Tehran Stock Exchange Based on Structural Equation Modeling. *Investment Knowledge*, 6(22), 131-145. (In Persian)
14. Eslami Bidgoli, S., Karimkhani, M. (2016). Financial Literacy; Political and Economic origins and its Function in Market Economy. *Financial Research Journal*, 18(2), 251-274. doi: 10.22059/jfr.2016.61591 .(In Persian)
15. Falahati, L., Sabri, M. F., & Paim, L. H. (2012). Assessment a model of financial satisfaction predictors: examining the mediate effect of financial behaviour and financial strain. *World Applied Sciences Journal*, 20(2), 190-197.
16. Halim, E.K.Y., & Astuti, D. (2015). Financial stressors, financial behavior, risk tolerance, financial solvency, financial knowledge and financial satisfaction. *Journal of management*, 3, 19-23.
17. Henseler, J., Ringle, C. M., & Sinkovics, R. R. (2009). The Use of Partial Least Squares Path Modeling in International Marketing. *Advances in International Marketing*, 20, 277-320.

18. Hira, T.K. and Mugenda, O.M. (1998). Predictors of financial satisfaction: Differences between retirees and non-retirees. *Financial Counseling and Planning*, 9(2), 75-84.
19. Hirvonen, J. (2018). Financial behavior and well-being of young adults: Effects of self-control and optimism. University of Jyväskylä, Jyväskylä School of Business and Economics.
20. Hosseini, S., Karami, A., Nikkhah Tekmedash, Y. (2018). Structural Equation Modeling with Smart Pls V3. (In Persian).
21. Ida, D.C., & Dwinta, Y. (2010). The influence of locus of control, financial knowledge and income to financial management behavior. *Journal of Business and Accounting*, 12(3), 131-144.
22. Jackson, K. M., Sher, K.J., & Wood, P. K. (2000). Trajectories of conjoint substance use disorders: A developmental, typological approach to comorbidity. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 24, 902-913.
23. Jalili, M., & Ahmadi, M., & Firoozi, A. (2013). Study on Personal Financial Behaviour Status of Postgraduate Students of Financial Management in Islamic Azad University of Branch Abhar. *Quantitative Researches in Management*, 4(2), 187-197. <https://www.sid.ir/en/journal/viewpaper.aspx?id=371767>. (In Persian)
24. Joo, H. (2008). Personal financial wellness. In J. J. Xiao (Ed.), *Handbook of consumer finance research*, 21-33, New York, Springer.
25. Joo, S-H., & Grable, J. E. (2004). An exploratory framework of the determinants of financial satisfaction. *Journal of Family and Economic*, 25(1), 25-50.
26. Kalra Sahi, S. (2013). Demographic and socio economic determinants of financial satisfaction: A study of SEC A segment of individual investors in India. *International Journal of Social Economics*, 40(2), 127-150.
27. Kaushal, R., & Kwantes, C. T. (2006). The role of culture and personality in choice of conflict management strategy. *International Journal of Intercultural Relations*, 30(5), 579-603.
28. Kholilah, N.A., & Iramani, R. (2013). Financial management behavior studies on Surabaya's society. *Journal of Business and Banking*, 3(1), 69-80.
29. Larisemnani, B., Dehkhoda, A. (2020). Investigating the Impact of Mood on the Behavioral Finance Trap of Investors in Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Management Perspective*, 10(30), 143-162. (In Persian)
30. Moffitt, T. E., Arseneault, L., Belsky, D., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H., & Caspi, A. (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 108(7), 2693-2698.
31. Mohammadi, J., & Fakhari, h. (2017). The impact of Self-control and Religious Commitment of Financial Managers on the Information Disclosure Quality. *Iranian Journal of Behavioral & Valued Accounting*, 1(2), 41-63. <https://www.sid.ir/en/journal/viewpaper.aspx?id=532327>. (In Persian)
32. Mousavimoghadam, S. R., Houri, S., Omid, A., & Zahirikhah, N. Evaluation of relationship between intellectual intelligence and self-control, and defense mechanisms in the third year of secondary school girls. *MEDICAL SCIENCES*. 2015; 25(1). 59-64. (In Persian)
33. Osoolian, M., SadeghiSharif, S., Sharifiana, V. (2022). The Effect of Investor Sentiment on the Formation of Bubbles in the Stock Market. *Journal of Financial Management Perspective*, 11(35). (In Persian)
34. Ottaviani, C. and Vandone, D. (2011). Impulsivity and household indebtedness: Evidence from real life. *Journal of Economic Psychology*, 32(5), 754-761.

35. Prawitz, A. D., Garman, E. T., Sorhaindo, B., O'Neill, B., Kim, J., & Drentea, P. (2006). InCharge financial distress/financial well-being scale: Development, administration, and score interpretation. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 17(1), 34-50.
36. Ramalho, T.B., & Forte, D. (2019). Financial literacy in Brazil - do knowledge and self-confidence relate with behavior? *RAUSP Management Journal*, 54(1), 77-95.
37. Saeedi, A., Hamed, M. (2018). *Financial literacy: Empowerment in the Stock Market*, Palgrave MacMillan, UK.
38. Saurabh, K., & Nandan, T. (2018). Role of financial risk attitude and financial behavior as mediators in financial satisfaction: Empirical evidence from India. *South Asian Journal of Business Studies*, 7(2), 207-224.
39. Shefrin, H., & Statman, M. (1985). The disposition to sell winners too early and ride losers too long: Theory and evidence. *The Journal of finance*, 40(3), 777-790.
40. Siswanti, I., & Halida, A. M. (2020). Financial knowledge, financial attitude and financial management behavior: Self-control as mediating. *The International Journal of Accounting and Business Society*, 28(1), 105-132.
41. Stromback, C., Lindm T., Skagerlund, K., Vastfjall, D., & Tinghogm G. (2017). Does self-control predict financial behavior and financial well-being? *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 14, 30-38.
42. Tang, N., Baker, A. (2016). Self-esteem, financial knowledge and financial behavior. *Journal of Economic Psychology*, 54, 164-176.
43. Wetzels, M., Odekerken-Schroder, G., & van Oppen, C. (2009). Using PLS path modeling for assessing hierarchical construct models: Guidelines and empirical illustration. *MIS Quarterly*, 33(1), 177-195.
44. Xiao, J. J. (2008). Applying behavior theories to financial behavior. In *Handbook of consumer finance research* (pp. 69-81). Springer, New York, NY.
45. Xiao, J. J., & O'Neill, B. (2016). Financial education and financial capability. *International Journal of Consumer Studies*, Early View. DOI: 10.1111/ijcs.12285.
46. Xiao, J. J., & Porto, N. (2017). Financial education and financial satisfaction: Financial literacy, behavior, and capability as mediators. *International Journal of Bank Marketing*, 35(5), 805-817.
47. Yazdani, H., Medikhani, H., Ahmadi, D., Alivandi, A. (2018). Analyzing the Influence of Self-Esteem and Financial Knowledge on the Financial Behavior (Case study: brokerage of real investors of Eghtesade Novin Bank). *Journal of Investment Knowledge*, 7(27), 59-78. (In Persian)
48. Younas, W., Javed, T., Kalimuthu, K. R., Farooq, M., Khalil-ur Rehman, F., & Raju, V. (2019). Impact of Self-Control, Financial Literacy and Financial Behavior on Financial Well-Being. *The Journal of Social Sciences Research*, 5(1), 211-218.